

Az MN hátországi szervezetei háborús hadtápbiztosításának néhány kérdése

Bátby Sándor őrnagy

Az MN csapatai alkalmazási viszonyaiknak megfelelően elvonuló és hátországi rendeltetésűek lehetnek. E cikkben a hátországi rendeltetésű szervezetek anyagi (az MNHF-séghez tartozó anyagfajtákra vonatkoztatva), közlekedési és egészségügyi biztosítása néhány kérdését szeretném bemutatni, mely több lényeges kérdésben eltér az elvonuló szervezetek hadtápbiztosítási rendszerétől és így külön rendszerként célszerű kezelni.

Az ország területén tevékenykedő csapatok rendeltetésük, illetve szervezeti tagozódásuk szerint honi légvédelmi, csapatrepülő, hátországvédelmi és egyéb hátországi szervezetek (HM közvetlenek; PVOP) kategóriába tartoznak.

E szervezeteket, mivel tevékenységüket állandóan vagy a hadműveletek viszonylag hosszabb időszakában a hátország területén fejtik ki, gyűjtőnéven hátországi rendeltetésű (hátországi) katonai szervezeteknek nevezzük.

A honi légvédelmi csapatok rendeltetése az ipari, gazdasági körzetekre, közgazgatási, politikai központokra, a fegyveres erők csoportosításaira, valamint az ország területén lévő fontosabb objektumokra mért ellenséges légi-kozmikus csapások elhárítása, annak érdekében, hogy biztosítsák a népgazdaság és az államvezetés szerveinek folyamatos munkáját, az ország területén lévő csapatok harc-képességét. Állományukba légvédelmi rakétacsapatok, vadászrepülő csapatok és rádiótechnikai csapatok tartoznak.

A honi légvédelmi csapatok HLÉHDS-be szervezve feladataikat honi légvédelmi rendszer keretében hajtják végre, amely a katonai szerződésben tömörült országok, vagy egyes államok légvédelmi erőinek és eszközeinek egységes elgondolás (terv) alapján történő csoportosítása, vezetése.

Az MN csapatrepülő erők a szárazföldi csapatok tevékenységét elősegítő és más (honi légvédelmi és hátországvédelmi) feladatokat is megoldó vegyes repülő erőkből állnak. Mindazon repülő, amelyek nem tartoznak a honi vadászrepülő csapatok állományába, a csapatrepülőkhöz vannak sorolva.

A csapatrepülő parancsnokság alárendeltségében maradó repülő erőket – amelyek a központilag tervezett feladatokat hajtják végre – „Visszamaradó csapatrepülőkhöz”-nek nevezzük. A visszamaradó csapatrepülőkhöz feladataikat a párt. állami és katonai felsővezetés, valamint a szárazföldi, a honi légvédelmi és a hátországvédelmi csapatok érdekében hajtják végre.

Csapatnemeik közül a szállító repülők és a közepes szállító helikopterek a párt, állami és katonai vezetők szállítását, mélységi felderítő csoportok, deszantok különleges szállítmányok eljuttatását és kirakását, sebesültek hátraszállítását végzik, a vegyisugár felderítő és mentesítő, futár repülők mind a háterszágban, mind a hadműveleti területen hajtanak végre szakfeladatokat, ugyanígy a sebesültszállító repülőpark is.

Hátországvédelmi és HM közvetlenek egy része – a Magyar Néphadsereg sajátos szervezetét figyelembe véve – seregestest szintű parancsnokság a Hátországvédelmi Parancsnokság szervezetében hajtja végre feladatát, más részük közvetlenül az egyes HM szervek alárendeltségébe tartozik, illetve egy részük a Polgári Védelem keretében működik.

A Hátországvédelmi Parancsnokság alárendelt szervezetei sorába a vezetést biztosító csapatok, központi rendeltetésű szakcsapatok, többrendeltetésű központi és megyei területvédelmi csapatok tartoznak.

Az ország területén a hátországvédelmi csapatok mellett egyes HM főnökségek alárendeltségében egyéb speciális rendeltetésű *HM közvetlenek* is működnek. Ilyenek például a különböző tanintézetek, területvédelmi és hadkiegészítő parancsnokságok, bíróságok, ügyészségek, speciális bázisok és javító szervezetek, honvédségi vállalatok, stb. E szervek szakirányítását a HM vezetési pontjairól az érintett szakfőnökségek végzik.

A hátország területén működik a *polgári védelem*, mely – a honvédelem részeként – a lakosság és a polgári szervezetek az ellenséges csapatok felszámolására való felkészítését, mentését, területét, a szervezett társadalmi és állami élet fenntartását, ehhez az országos és területi vezető szervek vezetéséhez szükséges technikai feltételek megteremtését hivatott végrehajtani. A polgári védelem részben katonai, részben nem katonai szervezetekből áll. A katonai szervek sorába állami vezetési pontok működtetését biztosító szervezetek, raktárak, kiképző szervezet, megyei polgári védelmi parancsnokságok és működési feltételeikhez szükséges vezetésbiztosító századok tartoznak.

E szervezetek tevékenységének jellege és területi elhelyezkedésük lehetővé teszi a hadtápbiztosítás során az ellátás és szolgáltatások stacionér technológiájának alkalmazását. Ennek következtében az ételkészítés, hús, kenyér előállítás, a fürdetés, a mosatás, a sebesült ellátás és egyéb szükségletek kielégítése alapvetően nem igényel tábori eszközöket és eljárásokat, rendszerében területi ellátás és biztosítás valósítható meg.

A területi ellátási rendszer: a csapat- és központhadtáp erőinek, eszközeinek olyan ellátási rendszere, tagoltsága, diszlokációja, működési feltétele, amely haderőnemi hovatartozástól függetlenül biztosítja az ország meghatározott területén diszlokáló csapatok, intézetek, szervek anyagi, technikai, egészségügyi, közlekedési, szállítási, valamint egyéb irányú szükségleteinek kielégítését.

I.

A hátországi szervezetek hadtápbiztosításának jellemzői

A hátországi szervezetek háborús hadtápbiztosításának jellemzője az egy szakos ellátás, amely azt jelenti, hogy közbeeső szervek nélkül a csapatok köz-

vetlenül kerülnek ellátásra az MN és a népgazdaság bázisairól, illetve adják le sérültjeiket, betegeiket a részükre kijelölt kórházakba, egészségügyi intézetekbe.

A hátsországi csapatok és szervek hadtápbiztosításának sajátos jellemzője, hogy a helyi-területi adottságok következtében nem igényli az anyagellátásban, a technikai- és egészségügyi biztosításban a hosszú után-, hátraszállítási lánc kialakítását, a csapatok mögöttes területein a mélységben tartalék készletek felhalmozását, jellegében a béke ellátási rendhez hasonló felépítésű biztosítás valószínű meg.

A hátsországi légvédelmi csapatok a honi légvédelmi seregtestparancsnokság kötelekébe tartoznak, hadtápbiztosításuk főbb jellemzői:

- nagymennyiségű repülő hajtóanyag szükséglet;
- repülő rakétákkal és légvédelmi rakétákkal történő ellátás;
- a repülő hajózó állomány speciális élelmezése;
- a hajózó állomány egészségügyi ellátásának sajátosságai;
- a rádiótechnikai szervezetek hadtápbiztosításának nagy kiterjedésű működési területen történő végrehajtása.

A seregtest hadtáptörzs ellátás-szervezési funkciót tölt be, seregtest és hadosztály hadtáptagozat nem működik.

A honi légvédelmi hadtáp fő erő kifejtését a honi vadásziprepülő és a honi légvédelmi rakéta csapatokra összpontosítja.

A *csapatrepülő szervezetek* hadműveleti-harcászati szintű parancsnokság kötelekébe tartoznak, nagyobb részük hátsországi rendeltetésű, egyrészt a hadműveleti csapatok kategóriájába tartozik. Hadtápbiztosításukban jelentősebb feladatokat a repülő hajtóanyag ellátás, a hajózó állomány sajátos élelmezési és egészségügyi ellátás képez.

A *hátsországi légvédelmi szervezetek* seregstestszintű parancsnokság kötelekébe tartoznak. Hadtápbiztosításukba a hagyományos élelmezési, ruházati és üzemanyag ellátás képezi a fő feladatot. Jellemző sajátosság az ország egész területére kiterjedő működési terület és az, hogy a szervezetek zöme közvetlenül a HÁVP alárendeltségébe tartozik, közbeeső parancsnokság, illetve hadtáptörzs nincs, ezért hadtápbiztosításuk szervezését közvetlenül a seregtest hadtáptörzs végzi. Fő erő kifejtésüket a vezetésbiztosító és közlekedést biztosító csapatok ellátására összpontosítják.

Az *egyéb hátsországi szervezetek* (HM közvetlenek, PVOP), a - szervezetek zöme - Honvédelmi Minisztérium különböző főnökségeinek közvetlen alárendeltségébe tartozik. Általában egység, alegység típusú csapatok, illetve intézetek szervek. Hadtápbiztosításukban a hagyományos élelmezési, ruházati és üzemanyag ellátás a meghatározó, valamint az, hogy a középírányító hadtáp vezető szervek, ellátásuk szervezésére, irányítására nem áll rendelkezésre, így közvetlenül az MN hadtáp felsővezetése foglalkozik mindennapos ellátási problémáikkal.

Összességében megállapítható, hogy a hátsországi szervezetek hadtápbiztosítása általában a központhadtáp - egység, alegység-hadtáp - közvetlen ellátási kapcsolatán alapszik. A szervezetek elhelyezkedése, működési körzetük az ország valamennyi tájegységére kiterjed, anyagi, egészségügyi, biztosításuk területi egységenként ellátó-biztosító körzetenként valószínű meg.

II.

A hátországi hadtáptagozatok jellemzése, a hadtáp telepítése

A hátorszáiban rendszerint két tagozat – a csapat és a központhadtáp tagozat működik. A hátországi seregtettek (seregtestszintű parancsnokság) rendelkeznek ugyan önálló vagy valamely alárendelt kötelékébe tartozó seregtest szintű feladatokat végző hadtápegységgel, alegységgel, de ezek feladatainál és lehetőségüknél fogva és mivel az ellátási folyamatban nem vagy csak operatív jelleggel vesznek részt, nem képeznek önálló tagozatot, bár jelentőségük egyre nő.

1. A csapathadtáp tagozat jellemzője, hogy az anyagellátásra és egészségügyi biztosításra a tagozaton belül nem az ezred-zászlóalj, illetve század ellátási kapcsolat a jellemző, hanem általában a csapathadtáp mindhárom biztosítási, ellátási szintje önállóan áll kapcsolatban a központhadtáp megfelelő intézeteivel.

Meg kell jegyezni, hogy a hátországi szervezetek egy jelentős része vagy egyáltalán nem rendelkezik hadtáp erővel és eszközökkel, vagy az anyagi biztosításhoz, illetve az egészségügyi biztosításhoz szükséges feltételek nem állnak rendelkezésre (elsősorban HM közvetlen szervezeteknél), ezért ezek anyagellátása katonai vagy polgári szervezeteknél valósul meg, egészségügyi vonatkozásban pedig csak az ön- és elvtársi segélyre korlátozódik, illetve a közeli katonai szervezeteknél lévő segélynyújtás áll rendelkezésre a csapattagozatban.

A hátországi szervezeteknél a hadtápegységek leggyakrabban a szervezet állandó (hadi) elhelyezési helyén, illetve a szervezet települési körletében helyezkednek el. Kivételt képeznek ez alól a honi légvédelmi és csapatrepülő szervezetek, ahol a hadtáp egy része vagy a teljes hadtáp kitelepül és az ellátandóktól esetleg több részlegre osztva 2–3 km távolságra települ (helyezkedik el).

Érdemesnek tűnik néhány hátországi szervezet hadtápjának települési (felépítési) rendjét részletesebben megvizsgálni.

A *boni légvédelmi csapatok* rádiótechnikai századainak hadtápjá két, illetve három részre megosztva települ. A műszerkertben maradt állomány ellátása a helyzettől függően a laktanyából vagy az ettől 2–3 km-re kitelepített hadtáp főerőiből történik. Az új álláskörletbe – a laktanyától 10, esetenként 70 km – a hadtáp erők kisebb részét különítik ki.

A vadászrepülő ezred hadtápjá rendszerint 2:1 arányban megosztva települ az alap, és a hadműveleti repülőterek között. Az alaprepülőtereken 1–2 km távolságra a repülőtértől hadtáp részlegeket telepít az állandó jellegű hadtáp objektumok dublirózására.

A légvédelmi rakéta osztály, laktanyában elhelyezkedve 2–3 km-re kitelepíti készletei egy részét, a laktanyából folytatva az ellátást, a laktanyától távoli állásokban lévő rakéta osztály ellátására, hadtápjá a tüzelőállásból 2–3 km-re települ.

A légvédelmi tüzér dandár és ezred ellátó századát és segélyhelyét tartalékként körletben vagy a laktanyában vonják össze.

A HLÉHDS gépkocsi szállító zászlóalját rendszerint megosztva, egyik részét a magasabbegységeknek rendelik alá, másik részéből tartalékot képeznek és rendszerint a légvédelmi csapatok laktanyái közelében helyezik el.

A *csapatrepülő*k repülő szervezeteinek hadtápegységei megosztva 2–3 helyre, a repülőterek centrumából számított 3–5 km sugarú körön települnek,

illetve az állandó elhelyezési körletből folytatják az ellátást. A vezetésbiztosító és futár helikopter ezred állományában lévő ellátó század körletben vagy a lak-tanyában települve rendszerint megosztva oldja meg feladatát.

A HAV csapatok és HM közvetlen szervezetek hadtápjá a szervezettel együtt települ, rendszerint állandó elhelyezésben. A „vonalas” kiterjedésben működő (hadihajós dandár, híradó ezred) szervezetek hadtápjá a „vonal” közepén illetve a főcsoportosítás érdekében települ.

2. A központhadtáp anyagellátó és egészségügyi szervezetei diszlokációja nagyban segítheti vagy hátráltathatja a hátországi szervezetek anyagi, egészségügyi biztosításának megvalósítását.

A központhadtáp raktárai ellátó bázisai állandó, – egészségügyi intézményei állandó és tábori elhelyezésben hajtják végre biztosítási feladataikat.

A) Az MN központhadtáp (az MNHF-séghez tartozó szolgálatokra vonatkoztatva) 24 raktára és raktárrészlege végzi a hátországi szervezetek és egyben az elvonuló csapatok anyagellátását.

A 24 raktár, illetve raktárrészleg négy ellátó központ alárendeltségében működik, amelyek közül az üzemanyag, élelmezési, ruházati közvetlenül a szolgálatfőnökségnek, az egészségügyi a Hátországi Egészségügyi Alakulatok Parancsnokának van alárendelve.

A központhadtáp raktárainak munkája úgy van megszervezve, hogy az anyagkiadások során prioritást élvez az elvonuló csapatok és a honi légvédelmi csapatok ellátása. Kiemelten kell foglalkozni továbbá a vezetésbiztosító, közlekedést biztosító szervezetek és a területvédelmi ezredekbe szervezett forgalom-szabályozó zászlóaljak ellátásával.

Az alapvető probléma (a béke anyagellátáshoz hasonlóan) a háborús anyagi biztosításban az ellátó bázisok száma és térbeli elhelyezkedésük az ellátandó szervezetekhez viszonyítva. Az egyes anyagnemekből rendelkezésre álló ellátó bázisoktól a különböző seregest parancsnokságok alárendeltségébe rartozó szervezetek esetenkénti nagy távolsága egyrészt az ellátás biztonságát veszélyeztet-heti, másrészt gazdaságtalan szállításokat eredményez, indokolatlanul megnövelve a gépjármű mozgást, tovább nehezítve a fők közlekedési keresztmetsze-tet jelentő átkelőhelyek közlekedési csomópontok forgalmának biztosítását.

Az anyagellátást biztosító raktáraink, raktárrészlegeink – figyelembe véve a Dunát és a Tiszát mint természetes akadályt – tájegységenkénti diszlokációja a raktárak kitelepítési helye helyes megválasztásának és perspektív állományuk olyan számvetéssel való kialakításának, hogy az valamennyi települési helyről biztosítsa az anyagkiadás feltételeit, kedvezően változott:

	Dunántúl	Duna-Tisza köze	Tiszántúl	Össz.
Üzemanyag	1	4	–	5
Élelmezési ag.	4*	4	2	10
Egészségügyi ag.	1	3	–	4
Ruházati ag.	3*	2	2	7
Összesen:	9	13	4	26

Meg kell jegyezni, hogy a két * vegyesraktár csak élelmezési és ruházati, részlegeik pedig csak élelmezési anyagellátásra készültek fel, a fenti kimutatás

ezt rögzíti. A vegyesraktárak lehetőségeinek jobb kihasználásával ezt az állapotot tovább lehet és célszerű javítani.

Az ellátási helyek megoszlási aránya a jelzett tájegységeket tekintve 35⁰/₀, 50⁰/₀, 15⁰/₀, ami összességében arányosnak mondható az ellátandó szervezetek diszlokációjának arányával ezekben a tájegységekben. Az üzemanyag és egészségügyi anyag vonatkozásában fehér foltot jelentő Tiszántúlon az üzemanyagellátás bázisát ÁFOR telep, az egészségügyi anyagát pedig két katonai szervezet képezi.

Összességében megállapítható, hogy a központhadtáp raktárak közelmúltban kialakított széttelepítésével, kedvezőbb raktározási-, anyagkiadási lehetőségeik megteremtésével csökkentek a hátsországi csapatok vételezési távolságai, arányosabb lett a raktárak leterheltsége, javult az ellátás biztonsága és a készletek decentralizáltsága.

B) A központhadtáp hátsországi egészségügyi szervezetei állandó elhelyezésű és tábori (mozgó) szervezetekből állnak.

Az állandó elhelyezésű kórházak (MN katonai kórházak, az EÜM által biztosított szükségkórházak, katonai kiürítő kórházak) az ország egész területén a meglévő kórházakban és kitelepített nagyobb középületekben helyezkednek el. A tábori kórházak mozgó kórház csoportba szervezve a részükre kijelölt körletben települnek, készenlétben az ország bármely területén vagy az országhatáron túli alkalmazásra, az egészségügyi osztagok pedig az ország különböző körzeteiben helyezkednek el készen a tömegpusztítási gócok felszámolására.

A stacionér kórházak közül néhányat (területi egységenként) szakosítanak és azok az úgynevezett „bázis” kórházként a területéhez tartozó kórházaknál irányítják és segítik a szakosított ellátást.

3. A hátsországi szervezetek hadtápjának áttelepülése, vagyis a diszlokációjának megváltozása rendszerint az új elhelyezésnek megfelelő ellátási, biztosítási utalás kialakítását teszi szükségessé.

A hadtáp áttelepítését akkor kell végrehajtani:

- ha a biztosítandó szervezet áttelepül;
- ha a csapás alól vonjuk ki, illetve a következmények felszámolása ezt megkívánja;
- és a légvédelmi rendszer kiterjesztésre kerül (HLÉHDS).

Néhány hátsországi hadtáp szervezet rendszeres mozgásban végzi feladatát (pl. sebesültszállító vonat, gk. száll. z.) az egészségügyi biztosítást, szállítást, kiürítést, esetenként az országhatáron túlra távolodva, ezért biztosításukat minden feladatra külön kell megszervezni és folyamatosan a helyzettől függően pontosítani.

III.

Anyagi biztosítás

A hadtápbiztosítás legösszetettebb, egyik legbonyolultabb, a koordinációt legjobban igénylő biztosítási ágazata az anyagi biztosítás. Ez abból adódik, hogy az anyagi biztosítás mindennapos feladatait különböző ellátási ágak, több mint tíz szolgálati ág – melyből négy hadtáp – végzi, ctekvintve itt a közlekedési szakanyagi biztosítástól.

Tovább bonyolítja a hátszági szervezetek anyagellátását az a körülmény, hogy a csapatok igénye a különböző anyagmekből eltérő, amíg egyes anyagokból, mint pl. élelmiszer és üzemanyag – naponta rendszeresen és nagyobb mennyiségben fogyasztanak, más anyagokból – mint pl. ruházati, egészségügyi, stb. – csak időszakonként és kevesebb mennyiségben használnak fel. Ebből eredően az előbbiekből rendszeres – napi, heti, havi, stb. – ellátást lehet megvalósítani, míg az utóbbiakból csak nagyobb időszakokban, egymástól eltérő gyakorisággal lehet az ellátást szervezni.

A hátszágban a lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai alapján egy tömegpusztító eszközökkel vívott összefegyvernemi HDS hadművelet során mintegy 33 000 t anyagfelhasználással (fogyás + veszteség) lehet számolni, ennek kétharmadát az üzemanyag teszi ki, melyből mintegy 18 000 t repülő üzemanyag.

1. Az anyagfelhasználás anyagnemenként szervezetenként, seregtestenként és egyes időszakonként is jelentősen eltérő. Célszerű az anyagellátásban mennyiségénél és jelentőségénél fogva legdöntőbb, kritikusnak nevezhető repülőhajtóanyag biztosítás rendjét megvizsgálni.

A honi légvédelmi csapatoknál 8 napra (két légi támadó hadművelet elhárítására) a repülő hajtóanyag fogyasztás 7–8 ezer tonna, ami 20% veszteséget feltételezve és azt, hogy a készletek nem csökkenhetnek, a mozgókészletek szintje alá, illetve a hadművelet előtti készletszintet kell fenntartani, azt jelenti, hogy a hadművelet során már az első naptól jelentős szállításokat kell végrehajtani repülő üzemanyagból.

A repülőezredeknel repülőhajtóanyag tárolótér mintegy 4 napi harctevékenységet tesz lehetővé az EFE fogyasztási normákat véve alapul és azt, hogy a tárolótér 80%-ban feltöltött. Az alaprepülőterekre a hadművelet 2–3. napjától naponta kiszállított 160–180 tonna repülő petroléum biztosítja a szükségletet, a készletek szintentartását.

A hadműveleti repülőtereket nézve jóval kedvezőtlenebb a helyzet, mert itt a kitelepülő „földi lépcső” által szállított mennyiséggel együtt is csak 6 repülő század javadalmazás áll rendelkezésre. Ebből természetesen következik, hogy a hadműveleti repülőterekhez minél közelebb kell kirakó állomást létesíteni és már az első naptól kezdve folyamatosan kiszállítást biztosítani.

Amennyiben a hadműveleti repülőtéren az alkalmazási körülmények miatt – több század erőt kell folyamatosan ellátni – esetleg szövetséges erők és itt kerülnek feltöltésre – a HLÉHDS, illetve a központhadtáp erőivel kell beavatkozni.

A hadműveleti repülőterek (200–200, illetve 400 t) kis repülőhajtóanyag tároló kapacitása és az, hogy a kirakó állomások telepítésére viszonylag távolabb (15–20 km) van lehetőség, szükségessé teszi, hogy a hadsereg a repülő petroléum szállítására az üzemanyag szállító századot megosztva itt alkalmazza.

A központhadtáp gépkocsi szállító erőiből megfelelő tartalékokat kell képezni repülő üzemanyag szállítására, a vasúti szállítás dublirózására, illetve minden olyan esetre, amikor a repülő hajtóanyag beszállítása a légvédelmi hadsereg erőivel és eszközeivel nem biztosítható.

A csapatrepülő szervezeteknél a helikopterek és kisebb repülőgépek 3–5, a nagy szállítógépek 1–2 bevetésével számolva naponta 10 nap alatt a fogyasztás folyékony anyagból 9–11 000 tonna, melynek mintegy 70%-át a repülő üzemanyag teszi ki. Az ellátás rendje megegyezik a honi légvédelmi repülő csapatai-

val. Itt is jelentősen befolyásolja a készletképzés szintjét a repülőterek üzemanyag tárolótere (az MNK területén a HLÉHDS és a szovjet csapatok alárendeltségébe tartozó repülőterek kivételével valamennyi repülőtér a CSR kezelésében van) és a földi lépcsővel szállítható üzemanyag mennyiség.

Az állandó repülőtereken az elrendelt mozgókészlet tárolása biztosított, de a hadművelleti repülőterek közelében – saját erőből – csak ezek 60–70%-a alakítható meg.

2. Az anyagi ellátás alapját a csapatoknál és szerveknél a központi előírásokban meghatározott szinten tartandó és tárolandó anyagi készletek képezik. Ennek nagyságát – elvileg – a mindenkori mozgókészlet kiszabatok határozzák meg. Ezek megalakított nagysága benzinből és gázolajból 8 nap, repülő benzinből 8–9, repülő petróleumból 7–8, bevetés élelemből 7 nap szükségletét fedezik. A konkrét helyzet és körülmények mérlegelése alapján ennek nagyságát a HM szervek vezetői intézkedésekben csapatonként, szervenként külön-külön szabályozzák. Esetenként a MK kiszabaton felül kiegészítő készletet is előírhatnak.

A felhasznált, illetve veszendőbe ment anyagi eszközök pótlásának alapvető forrásai a központhadtáp raktáraiban, raktárrészeleiben tárolt anyagi eszközök. Hús és kenyér vonatkozásában a húspari vállalatok, illetve sütőüzemek. Kiegészítő források – elsősorban volumenük miatt – az ÁFOR telepek és a háború kezdeti időszakában az elvonuló csapatok után visszamaradt készletek.

Az önálló élelmezési ellátást nem folytató és katonai szervezetekhez nem utalható szervezetek, részlegek (pl. KSZI-k, VKP-k, rendészeti komendáns hivatalok, stb.) ellátása a közelükben lévő polgári intézményekben biztosított készpénz illetve élelmezési jegy ellenében.

A központi raktárak és raktárrészelek előzőekben vázolt területi elhelyezkedése mellett az anyagi, ellátási utaltság kedvezőbbé válásával a vételezők jelentősen arányosabb megoszlásával javultak az anyagkiadás feltételei, jobban előtérbe került a raktáraknál az elvonuló szárazföldi és honi légvédelmi csapatok anyagellátása.

A központi üzemanyag raktárban összesen 48 szervezet vételez, a többi üzemanyag raktárakban pedig még kevesebben. Összességében a négy MN üzemanyag raktárnál a hátországi szervezeteknek csak mintegy egyharmada vételez közvetlenül. 10–12 szervezet részére a raktárak vasúton kiszállítanak. A Dunántúlon perspektívikusan rendszerbe lépő raktárral az ellátási, szállítási körülmények további javulásával lehet számolni.

Az élelmezési raktáraknál jelentkezik talán a legnagyobb változás a hátországi ellátás feltételeinek javulásában. A raktárak száma – raktárrészeleket számolva – megkétszereződött. A tíz raktárban (részlegnél) összesen a hátországi szervezetek 60%-a vételez, ami átlagosan mintegy 30 szervezetet jelent. Ez még akkor is igen kedvező helyzet, ha egyes raktárak kiadási lehetőségeit a kedvezőtlen raktározási körülmények nehezítik.

Az egészségügyi anyagellátást a központi egészségügyi anyagraktár és három részlege biztosítja. A hátországi szervezetek mintegy egynegyede vételez közvetlenül az egészségügyi raktárakból, 20%-a pedig az ellátásba bevont kórházakból, szanatóriumokból.

A ruházati anyagellátás az öt ruházati raktárból, illetve részlegből és a két vegyesraktárból valósul meg. Ezekhez a hátországi szervezetek mintegy fele jár közvetlenül vételezni. A textiltisztító és javítóüzemek pedig a szervezetek 50%-

ával állnak közvetlen kapcsolatban, amelyekhez a hátországi szervezetek 30%-
van utalva, 20% mosatási igényének kielégítését a közelükben lévő patyolat és
vegyszeres vállalatok végzik.

3. A hátországi szervezetek anyagszükségletét 10 napra, (az elvonuló had-
sereg hadműveletének időszakára), illetve az első háborús hónapra célszerű meg-
határozni. Mértékét a hadművelet kezdetére elrendelt készlet (mozgó) az anyag-
felhasználás (fogyás + veszteség) és a hadművelet végén fenntartandó készlet
határozza meg.

A honi légvédelmi, csapatrepülő és a hadműveleti csapatok közé sorolt szer-
vezeteknél a hadművelet végére a hadművelet induló készletét, illetve lehetőleg
ahhoz közeli értéket rendelnek el. A többi szervezetnél az induló készletek 50%-
ára lehet minimálni a fenntartandó készlet szintet, ami ritkább vételezést tesz le-
hetővé anélkül, hogy veszélyeztetné a folyamatos anyagellátást.

4. A szállítások végrehajtásánál a „magam felé” történő szállítás, a „felül-
ről lefelé” történő szállítás és a kettő kombinációja egyaránt érvényesülhet.

A szervezetek számát tekintve meghatározó a magam felé való szállítás, az
anyag (hajtóanyag) mennyiségét tekintve viszont közel 2/3 részt felülről lefelé
való szállítás valósul meg.

A központhadtáp raktárak kedvezőbb diszlokációja következtében a vételező
szervezetek anyagszállítási távolságai csökkentek.

A seregtestekkel egyeztetve olyan ellátási rend került kialakításra, melyben
az azonos vagy egymáshoz közeli elhelyezésben lévő szervezeteket – esetenként
más alárendeltségében lévők is – a legerősebb hadtáppal rendelkező szervezet
lát el. Ez tulajdonképpen a laktanyahadtáp ellátási rendszernek felel meg.

A szállítások további csökkentése érdekében a seregtestek a közeli elhelye-
zésben tevékenykedő, illetve adott feladatot közösen megoldó szervezetek had-
tápjait ellátási csoportba vonják. Az eddigi gyakorlatokon ezt hadtáp anyagok-
kal való ellátás vonatkozásában hajtották végre. Az ellátási csoportot teljes had-
tápbiztosításra vagy csak a szállítások végrehajtására lehet szervezni.

Az ellátási csoport vezetésére a legerősebb hadtáp erővel rendelkező PK
HTPH kap megbízást. Az ellátási csoport szükségleteit a közös ellátó bázistól
igényli és vételezi fel. Előfordulhat, hogy az ellátási csoportba vont valamely
szervezet nem a közös ellátó bázishoz van utalva, ebben az esetben az utalást
módosítani kell

IV.

Közlekedési biztosítás

A közlekedési szükségletek kielégítésére az ország közlekedési útvonalait
lehet felhasználni azzal a számvetéssel, hogy az ország fegyveres erői érdekében
végrehajtott csapat-, ellátó és kiürítő jellegű szállításokon kívül biztosítani kell
a szövetséges csapat- és anyagszállításokat, külkereskedelmi és tranzitforgalmat,
népgazdasági jellegű, valamint polgári személy- és anyagszállításokat is.

A közlekedési útvonalak igénybevételét ezeknek figyelembevételével a köz-
ponthadtáp közlekedési szervei a polgári közlekedési szervekkel (KPM), a HM
szervekkel szoros együttműködésben szervezik a hátországi forgalomszabályozó
egységek, átrakó körlet, ideiglenes átrakó körletek alkalmazásával.

Hasonló a helyzet a közlekedési útvonalak helyreállításával, javításával is, azonban az ezért való felelősség egyértelműen a KPM-et terheli. Erre a célra elsősorban a polgári irányítás alatt álló helyreállító erők és eszközök, továbbá hátszázvédelmi és központhadtáp szervezetek kerülnek alkalmazásra.

Az ország vasút- és közúthálózatának áteresztő képessége (Kelet–Nyugat irányban) a dunai és tiszai hidak rombolása esetén lecsökken az ideiglenes átrakó körletek átrakó kapacitására.

A hátszázgi seregtestek közül csak a HÁVP rendelkezik a közlekedés komplex biztosításához önálló közlekedési szervezettel. A többi seregtestek szervezetei és a HM közvetlenek saját erőikkel oldják meg a csapatokhoz bevezető, leágazó, esetenként tervezett kitelepülési csoportokhoz vezető utak szükség szerinti berendezését és fenntartását.

Természetes, hogy a hátszázgi szervezetek után- és hátraszállítási feladataik végrehajtására a hátszáz közlekedési rendszerét veszik igénybe.

Mivel az ország közlekedési (közúti, vasúti, vízi és légi) hálózatán elsősorban a koalíciós front szállításait bonyolítják, a hátszázgi csapatok részére, általában alacsonyabb rendű útvonalak állnak rendelkezésre. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy már az ÁHKSZ időszakában a katonai közlekedési szervekkel egyeztetett után- és hátraszállítási útvonalakat kell kijelölni:

- a csapatok állandó elhelyezési körlete, illetve tevékenységi helye és az ellátó bázisok, kirakó állomások között;

- a repülő ezredek alap- és hadműveleti repülőterei és a kirakó állomások között;

- a technikai üzemeltető szolgálat, technikai osztályok és a rakéta osztályok között;

- a vadászrepülő ezredek alap- és hadműveleti repülőterei között, valamint a technikai üzemeltető szolgálat, illetve technikai osztály és a légvédelmi rakéta osztályok között;

A rádiótechnikai ezredek, valamint a légvédelmi rakéta ezredek és dandár járat útvonalakat terveznek.

A berendezett katonai fő gépkocsi utakat, a kisegítő és haránt utakat, az IÁK-eket csak külön engedéllyel vehetik igénybe, ezért azokat igényelni kell.

A szállítást végrehajtó szerveknek a szállítások végrehajtása érdekében kapcsolatot kell tartani a területileg illetékes Katonai Szállítási Igazgatósággal.

Az ország közút és vasút hálózatában várhatóan bekövetkező nagyarányú romboltság, szennyezettség szükségessé teszi, hogy a közlekedési hálózat igénybevétele előtt annak állapotáról információt szerezzenek, illetve derítsék fel.

V.

Egészségügyi biztosítás

Az egészségügyi biztosítás feladatai megtervezésének és végrehajtásának alapját a várható egészségügyi veszteségek nagyságrendje, a rendelkezésre álló egészségügyi erők és eszközök, továbbá a csapatok saját kiürítő kapacitása határozza meg. A hátszázgi szervezetek egy része az alapellátásban is, a szakorvosi és szakosított szakorvosi ellátásban pedig valamennyi a központ hadtáp és a hátszázgi intézeteire és kórházaira, illetve a repülő szakkórházra utalt.

A sérülések leggyakrabban gócokban, tömegesen, tömegpusztító eszközök hagyományos légi csapások hatására keletkeznek.

1. A háterszági szervezetek várható egészségügyi vesztesége a harctevékenység első 10 napjára elérheti a 12–20⁰/₀-ot. A seregtettek között is jelentős eltérések lehetnek, aminek jelentőségük, mint ellenséges célpont, és védettségük, valamint diszlokációjuk az alapvető oka. A honi légvédelmi csapatok például – mint elsődleges célpontok – a legkezdetibb időszakban is jelentős nagyságrendű veszteségeket szenvednek. Veszteségeik ezért várhatóan a legmagasabbak lesznek, elérhetik a 22–28⁰/₀-ot, a csapatrepülőké a 14–18⁰/₀-ot, a többi háterszági szervezeté a 10–12⁰/₀-ot.

A várhatóan legtöbb (legnagyobb arányú) veszteséget szenvedő néhány honi légvédelmi csapat veszteségeit a csapatok kiemelt jelentőségénél fogva is célszerű külön elemezni.

Ennek megfelelően a vadászrepülő ezred alaprepülőterét ért atomcsapás esetén 200–250 fő, zömmel kombinált sérült keletkezése várható. Az alaprepülőteret ért hagyományos csapás esetén 60–80 fő sérült áramlásával kell számolni.

A hadműveleti repülőteret ért atomcsapás esetén 120–150 fő, zömmel kombinált sérült keletkezésével lehet számolni, míg hagyományos csapás esetén 30–50 fő sérülttel.

A honi légvédelmi rakéta és rádiótechnikai alegységeknél zömmel hagyományos, esetleg vegyi csapásokkal számolnak, melynek következtében 25–35 fő sérült várható.

A háterszági szervezeteknél keletkezett sérültekkel együtt, leggyakrabban nagyszámú polgári személy is sérülést szenved, ezért a segélynyújtás, kiürítés és a későbbi kórházi kezelés és rehabilitáció során is együtt kell működni az állami egészségügyi szolgálat helyi, illetve a mentésre, ellátásra kikülönített csoportjaival.

A tömegesen keletkezett sérültek kiürítésére, osztályozására és a helyszín közelében történő ellátására a központhadtáp egészségügyi osztagai vagy a Mozgó Kórház Csoport egésze, illetve részei telepíthetők.

2. A háterszági keletkezett sérültek ellátásának rendje, a segélynyújtás formái szerzeretenként differenciáltan az alábbiak lehetnek:

– ön- és elvtársi segély, amelyet a rendszeresített egyéni egészségügyi csomag felhasználásával, valamint a sérülés helyén található szükségeszközök igénybevételelvel hajtanak végre;

– az első szaksegély, melyet szakképzett egészségügyi tiszthelyettes, vagy kiképzett egészségügyi tisztes biztosít, a zászlóalj típusú segélyhelyeken;

– az első orvosi segély, melyet általános alapképzetségű csapatorvos biztosít az ezred segélyhelyeken az e célra rendszeresített szakfelszerelések igénybevételelvel. E segélynyújtás tömegsérülési gócek esetén egyértelműen beszűkül és az általános alapképzetségű csapatorvos életmentő első orvosi segélyt biztosít a rászorulók részére.

A várható egészségügyi veszteségek közül a szakorvosi ellátást igénylők, valamint a 10–15 napon túl gyógyuló sérültek kiürítésre kerülnek. Ez az össz sérült állomány 70–80⁰/₀-a.

A sérültek az első ellátás után saját, vagy a központhadtáp, illetve állami egészségügyi szolgálat erőivel és eszközeivel kiürítve a kijelölt kórházakban szakorvosi vagy szakosított szakorvosi ellátásban részesülnek.

A sérültek kiürítése általában saját erővel és eszközzel „tőlem őrítés” elve alapján történik, a rendszeresített sebesültszállító eszközökön kívül valamennyi rendelkezésre álló szállító eszköz szükség szerinti bevonásával a sebesültek szervezett kiürítésébe.

A repülő csapatok egészségügyi biztosítási feladatai kibővülnek a hajózó orvosi ellátással. Ezt a feladatot minden repülőtéren orvosnak kell ellátni. A hajózó orvosi ellátás magába foglalja:

- a hajózó repülő harctevékenység előtti és időszakos vizsgálatát, egészségügyi állapotuk folyamatos figyelését, nyilvántartását;
- a sérült, kényszerleszállt hajózók felkutatását, hátraszállítását.

A hajózó állomány időszakos, mindenre kiterjedő szakvizsgálatát, sérülés, betegség esetén a gyógyítását, rehabilitációját a ROVKI hajtja végre.

A sérült, kényszerleszállt hajózókat a felkutatás, gyors segélynyújtás után a ROVKI-ba, vagy egyéb kórházba kell szállítani. A gyors hátraszállításuk érdekében légi szállítóeszközök igénybevétele is szükséges.

Valamennyi tagozatban már a magasabb harcckészültségbe helyezéstől kezdve folyamatos és megbízható járványügyi felderítést kell folytatni szigorított higiéniai és közegészségügyi követelményeket kell foganatosítani az állomány egészségvédelme érdekében.

A Magyar Néphadsereg járványegészségügyi intézményei mellett támaszkodni kell az állami egészségügyi szolgálat KÖJÁL laboratóriumaira, fertőző osztályaira.

VI.

A hadtáp vezetése

A seregtest-parancsnokságok alárendeltségébe tartozó szervezetek hadtáp vezetése a seregtest parancsnok hadtáphelyettesek, a HM közvetlenké a HM szervek vezetői útján az MNHF-i intézkedések és az adott szervezet parancsnokának követelményei szerint valósul meg.

Azoknál a hátországi szervezeteknél, ahol szervezetszerű hadtáphelyettes van, a parancsnok klasszikus módon, ahol nincs, ott kijelölt személy, esetleg a parancsnok személyesen irányítja az anyagi, egészségügyi biztosítással összefüggő feladatok végrehajtását.

A hadtápvezetésére külön hadtápvezetési pont – a vezetési pont szerinti értelemben – sem a seregtest, sem hadosztály, dandár szinten nem települ, a hadtáp vezetése a harcállásponttól a parancsnok vezetési rendszerében valósul meg.

A csapatok, intézetek, szervek hadtápvezetésére, csak a honi légvédelmi és csapatrepülő szervezetek egy részénél különül ki hadtápvezetési pont. Ezeknél a szervezeteknél a hadtápbiztosítás tervezése, szervezése a hadtápvezetési ponton történik, de részben a vezetés is és az operatív irányítás is – a híradási lehetőségek szűkös volta és az ezzel összefüggő alulinformáltság miatt – a harcállásponttól történik.

Az eltelt néhány év során a MN hadtáp tagozati rendszerében, szervezeti struktúrájában, teljesítőképességében és háborús diszlokációjában bekövetkezett változások kedvezően hatottak a hátországi katonai szervezetek hadtápbiztosítási rendszerének továbbfejlesztésére is.

A központhadtáp perspektív átszervezése a szakágankénti vezetés, az egészségügyi és közlekedési szolgálatok középírányító szervei hatáskörének kiszélesítése nagyobb lehetőséget biztosít a vezetés számára úgy az elvonuló szárazföldi csapatok, mint a hátországi szervezetek biztosításának irányítására és a nagyobb tartalékok kézbe tartásával az erők és eszközök jobb manővereztetése valósítható meg.

A központhadtáp raktárainak széttelépülésével jelentősen megjavul életképességük és diszlokációjuk, és ez jobban megfelel a hátországi (területi) ellátási rendszer fokozódó követelményeinek.

A hátországi szervezetek hadtápbiztosítási rendszerének további fejlesztése és az ezzel való mélyreható foglalkozás indokoltnak látszik, mert:

- a honi légvédelmi seregetest és az MN vezetési pontjai szilárd hadtápbiztosításának kiemelt a jelentősége;
- az MN létszámának közel fele ebben a rendszerben kerül ellátásra;
- több hátországi szervezet közvetve vagy közvetlenül az elvonuló csapatok - a hadászati-hadműveleti cél elérése érdekében fejti ki tevékenységét;
- nincs seregetest ellátó, biztosító tagozat;
- a HM közvetlen szervezetek hadtápbiztosítását közvetlenül az MNHF-ség szervezi;
- a hadtápszervezettel nem rendelkező, illetve ellátó MN szervezettől távol eső szervezetek népgazdasági vállalatokhoz, intézetekhez való utalása sokrétű, esetenként felsőszintű együttműködést igényel.